

СУДОУСТРІЙ; ПРОКУРАТУРА ТА АДВОКАТУРА

УДК 342.95

DOI: <https://doi.org/10.32631/v.2024.2.37>

Ольга Ярославівна Ковальчук,

кандидат фізико-математичних наук, доцент,
Західноукраїнський національний університет,
кафедра теорії права та конституціоналізму (доцент);

 <https://orcid.org/0000-0001-6490-9633>,
e-mail: olhakov@gmail.com

ГАРАНТУВАННЯ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ РОСІЇ ЗА ВОЄННІ ЗЛОЧИНИ В УКРАЇНІ: ІНФОРМАЦІЙНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

Досліджено проблему притягнення росії до відповідальності за воєнні злочини та злочини проти людяності, скоєні під час повномасштабного вторгнення в Україну. Проаналізовано правові механізми та процедури для переслідування таких злочинів на національному та міжнародному рівнях. Розглянуто різні види можливої відповідальності росії. Виявлено потенційні перешкоди, через які росія може уникнути відповідальності. Запропоновано створити комплексну інформаційно-правову модель для забезпечення невідворотності покарання росії за міжнародні злочини в Україні.

Ключові слова: воєнні злочини, міжнародне правосуддя, інформаційно-правова модель, війна росії в Україні, Європейський суд з прав людини, Міжнародний кримінальний суд, правові норми, докази, кримінальна відповідальність, правосуддя.

Оригінальна стаття

Постановка проблеми

Повномасштабне вторгнення росії в Україну 24 лютого 2022 р. стало найбільшим збройним конфліктом в Європі з часів Другої світової війни. Росія порушує норми міжнародного гуманітарного права та вчиняє численні жорстокі злочини проти цивільного населення. Звинувачення у скоєнні воєнних злочинів та злочинів проти людяності російськими військами набули безпрецедентного масштабу. Задokumentована значна кількість випадків навмисних обстрілів цивільних об'єктів, убивств мирних жителів, катувань, депортацій та сексуального насильства¹. Міжнародне співтовариство одноставно засудило

¹ Злочини, вчинені військовими рф під час повномасштабного вторгнення в Україну (станом на 03.07.2023) // Урядовий портал : офіц. сайт. 03.07.2023. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/lochyny-vchyneni-viiskovymy->

агресію росії проти України та наголосило на необхідності притягнення винних до відповідальності. Однак забезпечити неухильне дотримання норм міжнародного гуманітарного права можливо лише за умови ретельного розслідування, збирання та фіксації неспростовних доказів скоєних злочинів.

Цей процес є надзвичайно складним і багатогранним, бо збройна агресія рф проти України торкнулася величезних територій і населених пунктів. На деяких із них досі тривають запеклі бої, що значно ускладнює й робить небезпечним збирання доказів у цих районах. Росія свідомо знищує та намагається приховати докази своїх злочинів, ускладнюючи їх документування. Кількість цивільних жертв налічує десятки тисяч, зібрати свідчення від такої кількості потерпілих є колосальним завданням. Для встановлення обставин багатьох злочинів потрібні ретельні судово-медичні, балістичні та інші експертизи. Ефективне збирання доказів вимагає тісної координації між українськими, міжнародними організаціями та правоохоронними органами різних країн. Попри всі ці складнощі, Україна, міжнародні організації та окремі країни докладають величезних зусиль для ретельної фіксації та документування воєнних злочинів росії з метою притягнення винних до відповідальності.

Перед міжнародним правосуддям постало безпрецедентне завдання – не лише ретельно задокументувати ці злочини, а й належним чином притягнути винних до відповідальності. Адже запобігання безкарності та встановлення справедливості для жертв є критично важливими для утвердження верховенства міжнародного гуманітарного права й збереження миру в майбутньому. У відповідь на ці виклики Організація Об'єднаних Націй, Міжнародний кримінальний суд, Європейський Союз та інші провідні міжнародні організації докладають надзвичайних зусиль щодо розслідування та збирання доказів воєнних злочинів в Україні. Для забезпечення комплексного підходу було створено спеціальний механізм ООН, розгорнуто слідчі місії та залучено новітні технології для фіксації правопорушень. Унікальність ситуації, яку спричинила масштабна агресія росії проти України, та виклики у сфері міжнародного правосуддя актуалізували проблему пошуку інноваційних підходів до забезпечення невідворотності відповідальності країни-агресора за скоєні воєнні злочини.

Актуальність цього дослідження полягає в необхідності пошуку дієвих механізмів забезпечення відповідальності рф за скоєні воєнні злочини в Україні для утвердження верховенства міжнародного права та відновлення справедливості для жертв. Безпрецедентна

відповідь світової спільноти на злочини росії може стати сильним фактором для стримування подібних дій у майбутньому та запобігання їм.

Стан дослідження проблеми

Сьогодні немає великої кількості спеціалізованих наукових публікацій, присвячених питанню притягнення росії до відповідальності за воєнні злочини в Україні під час повномасштабної війни. Низка науковців висвітлювала окремі аспекти цієї проблематики у своїх публікаціях [1–5]. М. Смирнов аналізував наявні міжнародно-правові механізми для притягнення росії до відповідальності та покарання за найтяжчі злочини, скоєні під час війни проти України, приділяючи особливу увагу питанню створення й функціонування спеціального міжнародного трибуналу для розгляду злочину агресії росії проти України як дієвого способу притягнення країни-агресора до відповідальності [6]. Р. Тополевський розглянув та систематизував правові механізми притягнення до юридичної відповідальності за порушення прав людини та скоєння воєнних злочинів унаслідок російської війни проти України [7]. І. Басиста, Г. Власова та В. Стратонов досліджували неминучість притягнення до відповідальності за скоєння воєнних злочинів, геноциду, акту агресії та злочинів проти людяності, а також перспективи такої відповідальності [8]. М. Капустіна, Є. Демидова та К. Латиш аналізували можливості використання сучасних інформаційних технологій під час розслідування воєнних злочинів [9]. Проте з огляду на масштаби та жорстокість злочинів, скоєних росією під час її неспровокованої агресії проти України, необхідні різнопланові комплексні наукові дослідження з питань розроблення дієвих правових механізмів та процедур для притягнення росії до відповідальності на міжнародному рівні з урахуванням усіх нюансів міжнародного права. Такі дослідження повинні сприяти координації зусиль України, міжнародних організацій та окремих країн у питанні притягнення агресора до відповідальності.

Мета і завдання дослідження

Метою дослідження є комплексний аналіз інформаційно-правових механізмів притягнення росії до відповідальності за злочини в Україні та розроблення комплексної інформаційно-правової моделі для забезпечення невідворотності покарання держави-агресора. *Основними завданнями* дослідження є: аналіз правових механізмів та процедур для притягнення до відповідальності росії за воєнні злочини проти України на національному та міжнародному рівнях; формування комплексного інформаційно-правового підходу до забезпечення невідворотності покарання за вчинені рф злочини в Україні. Дослідження має закласти міцне підґрунтя для подальших практичних кроків щодо

притягнення росії до відповідальності за її злочинні дії відповідно до норм міжнародного права.

Наукова новизна дослідження

Уперше запропоновано створити комплексну інформаційно-правову модель притягнення росії до відповідальності за скоєні в Україні воєнні злочини, яка включає кілька взаємопов'язаних компонентів: інформаційний, правовий, координаційний та виконавчий.

Виклад основного матеріалу

У чинному українському законодавстві безпосередньо не визначено поняття «воєнний злочин». Проте Кримінальний кодекс України (далі – КК України) встановлює відповідальність за низку протиправних діянь, які можна кваліфікувати як воєнні злочини відповідно до міжнародного права¹, серед яких мародерство, насильницькі дії щодо цивільного населення в зоні бойових дій, жорстоке поводження з військовополоненими тощо. Осіб, винних у скоєнні цих злочинів, можна притягнути до відповідальності в судах України на підставі національного кримінального законодавства.

Сьогодні Національна поліція розслідує близько 100 тис. кримінальних проваджень, пов'язаних зі злочинами, скоєними російськими військовими. Із цієї кількості 85 335 справ порушені за ст. 438 КК України «Порушення законів та звичаїв війни», 9 245 – за ст. 110 КК України «Посягання на територіальну цілісність і недоторканність України», 3 527 – за ст. 111-1 КК України «Колабораційна діяльність», 224 – за ст. 111 КК України «Державна зрада». Правоохоронці вже зібрали понад 1 500 свідчень цивільних громадян про воєнні злочини, вчинені росією в Україні². Російські військові скоїли різні види воєнних злочинів і злочинів проти людяності, які задокументовані міжнародними організаціями та моніторинговими місіями. Серед них умисні вбивства цивільних осіб; руйнування цивільної інфраструктури; навмисні обстріли житлових будинків, лікарень, шкіл, дитячих садків та інших об'єктів, що не є військовими цілями; використання заборонених видів зброї; згвалтування, сексуальне насильство; депортація і насильницьке переміщення цивільних осіб; катування та жорстоке поводження; викрадення дітей та їх незаконне усиювання; руйнування

¹ Кримінальний кодекс України : Закон України від 05.04.2001 № 2341-III // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14> (дата звернення: 06.05.2024).

² Злочини, вчинені військовими рф під час повномасштабного вторгнення в Україну (станом на 03.07.2023) // Урядовий портал : офіц. сайт. 03.07.2023. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/lochynu-vchyneni-viiskovymy-rf-pid-chas-povnomasshtabnoho-vtorhnnennia-v-ukrainu-standom-na-03072023> (дата звернення: 06.05.2024).

культурних об'єктів; використання цивільних як «живого щита»; застосування найманців та іноземних бойовиків [10]. Цей неповний перелік демонструє масштаби та жорстокість злочинів, скоєних російською армією в Україні. Їх ретельна документація має критичне значення для притягнення винних до відповідальності. Забезпечення невідворотності покарання РФ за воєнні злочини в Україні є критично важливим для відновлення справедливості, захисту прав людини, підтримки миру та зміцнення міжнародного правопорядку.

Забезпечення відповідальності за скоєння воєнних злочинів регулюється низкою міжнародних договорів та внутрішньодержавних законів. До джерел міжнародного гуманітарного права, які гарантують невідворотність покарання за воєнні злочини, належать: Женевська конвенція про захист цивільного населення під час війни від 12 серпня 1949 р.¹ та додаткові протоколи до неї² 1977 р., які визначають серйозні порушення як воєнні злочини і вимагають від держав-учасниць криміналізувати їх у національному законодавстві; Статут Міжнародного кримінального суду³ 1974 р., що надає Міжнародному кримінальному суду (далі – МКС) юрисдикцію щодо воєнних злочинів та визначає їхній склад; Конвенція ООН про незастосування строку давності до воєнних злочинів та злочинів проти людяності 1974 р.⁴; резолюції Ради Безпеки ООН, які можуть створювати спеціальні трибунали для розгляду певних конфліктів⁵.

Важливими принципами є універсальна юрисдикція щодо воєнних злочинів (будь-яка держава може переслідувати винних) і відсутність імунітету для військових та цивільних керівників. Крім того, існує багато керівних принципів, резолюцій та рішень міжнародних судів «м'якого права», що доповнюють законодавчу базу. Попри

¹ Женевська конвенція про захист цивільного населення під час війни : від 12.08.1949 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_154 (дата звернення: 06.05.2024).

² Додатковий протокол до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів (Протокол I) : від 08.06.1977 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_199 (дата звернення: 06.05.2024).

³ Римський статут Міжнародного кримінального суду : від 17.07.1998 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_588 (дата звернення: 06.05.2024).

⁴ Європейська конвенція про незастосування строків давності до злочинів проти людяності та воєнних злочинів : від 25.01.1974 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_125 (дата звернення: 06.05.2024).

⁵ Резолюції // Совет безопасности ООН : сайт. URL: <https://www.un.org/securitycouncil/ru/content/resolutions> (дата звернення: 06.05.2024).

широку нормативну базу, на практиці забезпечення відповідальності стикається з багатьма перешкодами політичного, фінансового та процесуального характеру. Ключову роль у зусиллях щодо притягнення до відповідальності винних у вчиненні воєнних злочинів та злочинів проти людяності під час повномасштабного вторгнення росії в Україну відіграють МКС та Європейський суд з прав людини (далі – ЄСПЛ).

У 2015 р. Україна ратифікувала Римський статут та визнала юрисдикцію МКС щодо злочинів, скоєних на її території з 2014 р.¹ У березні 2022 р. після звернення низки держав МКС розпочав повномасштабне розслідування можливих воєнних злочинів та злочинів проти людяності в Україні. Прокурори та слідчі МКС збирають свідчення, аналізують супутникові знімки, опитують жертв тощо для формування обвинувачень. Міжнародний кримінальний суд може видавати міжнародні ордери на арешт підозрюваних у скоєнні серйозних злочинів, зокрема представників вищого керівництва росії. За наявності достатніх доказів МКС може провести відкриті та неупереджені судові процеси над підозрюваними. Згідно зі ст. 33 Європейської конвенції з прав людини ЄСПЛ може розглядати міждержавні скарги щодо порушень конвенції під час конфлікту². На відміну від МКС, ЄСПЛ може встановлювати відповідальність росії як держави за порушення прав людини в Україні. Він може зобов'язати рф виплатити компенсації постраждалим від порушень Конвенції під час збройного конфлікту. Через свої рішення ЄСПЛ здатний встановити факти порушень міжнародного гуманітарного права та сприяти реформам законодавства. Роль цих судових інституцій є надзвичайно важливою для забезпечення належної підзвітності, притягнення винних до відповідальності та відновлення справедливості для жертв конфлікту. Їхня діяльність закладає правові підвалини для недопущення безкарності за вчинені злочини.

¹ Заява Верховної Ради України до Міжнародного кримінального суду про визнання Україною юрисдикції міжнародного кримінального суду щодо скоєння злочинів проти людяності вищими посадовими особами держави, які призвели до особливо тяжких наслідків та масового вбивства українських громадян під час мирних акцій протестів у період з 21 листопада 2013 року по 22 лютого 2014 року : від 25.02.2014 № 790-VII // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/790-18> (дата звернення: 06.05.2023).

² Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод (з протоколами) (Європейська конвенція з прав людини) : від 04.11.1950 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004 (дата звернення: 06.05.2024).

За скоєні воєнні злочини та злочини проти людяності під час широкомасштабного вторгнення в Україну російська федерація та її вище керівництво можуть понести різні види відповідальності на міжнародному та національному рівнях.

Кримінальна відповідальність:

– МКС може висунути звинувачення та видати ордери на арешт високопоставлених російських посадовців та військових за скоєні в Україні злочини;

– національні суди України та інших країн можуть ініціювати кримінальні провадження на підставі принципу універсальної юрисдикції щодо воєнних злочинів;

– винні особи можуть бути засуджені до тривалих термінів позбавлення волі.

Відповідальність держави:

– Україна може ініціювати міждержавний позов проти росії в Міжнародному суді ООН за порушення міжнародного права;

– у разі визнання винною росія може бути зобов'язана сплатити значні суми компенсації за заподіяні збитки та шкоду цивільному населенню України.

Притягнення до відповідальності через санкції:

– міжнародне співтовариство може продовжувати посилювати політичні та економічні санкції проти росії, її вищого керівництва, причетних олігархів та компаній;

– санкції можуть включати заморожування активів, обмеження на торгівлю, фінансові операції, експорт товарів подвійного призначення тощо.

Відповідальність перед Організацією з безпеки і співробітництва в Європі та Радою Європи: росія може бути виключена або призупинена у членстві в цих організаціях через грубі порушення їхніх принципів і зобов'язань.

Персональна відповідальність: окремі військові злочинці, причетні до вбивств мирних жителів та інших тяжких злочинів, можуть бути засуджені до довічного ув'язнення.

Головною проблемою залишається фактичне виконання будь-яких рішень міжнародних судів з огляду на позицію росії щодо невизнання їхньої юрисдикції. Незважаючи на очевидні докази вчинення воєнних злочинів та злочинів проти людяності, існує небезпека того, що росія може спробувати уникнути відповідальності. Зокрема, вона не визнає юрисдикцію МКС і може проігнорувати будь-які видані ним ордери на арешт або винесені вироки. Це ускладнює притягнення до відповідальності вищого військово-політичного керівництва рф. Російська сторона може відмовятися від співпраці в розслідуваннях, не надавати запитувані докази, документи

та не допускати міжнародних спостерігачів на окуповані території. Також існує ризик, що РФ може використовувати методи залякування, викрадення потенційних свідків злочинів на окупованих територіях або фізичної розправи над ними. Як постійний член Ради Безпеки ООН росія може блокувати резолюції щодо створення спеціальних трибуналів чи розслідувань своїх дій. Окрім того, РФ може чинити політичний та економічний тиск на держав-союзниць, щоб ті не підтримували міжнародні зусилля з притягнення її до відповідальності. Безперервні бойові дії в Україні можуть бути використані як привід для затягування та гальмування міжнародних розслідувань. Російська влада може вдаватися до репресій проти правозахисників, журналістів та опозиціонерів, які намагаються документувати злочини. Для подолання цих перешкод міжнародній спільноті необхідно буде продовжувати тиск дипломатичними, правовими та санкційними методами, забезпечуючи збирання незаперечних доказів для майбутнього притягнення винних до відповідальності.

У контексті повномасштабного вторгнення росії в Україну критично важливим для забезпечення невідворотності покарання за воєнні злочини відповідно до норм міжнародного права є вдосконалення інформаційно-правових підходів. Для об'єднання зусиль на інформаційному, правовому, координаційному та виконавчому рівнях для ефективного переслідування й покарання держави-агресора за найтяжчі міжнародні злочини необхідно розробити комплексну інформаційно-правову модель, яка має включати кілька взаємопов'язаних компонентів: інформаційний, правовий, координаційний та виконавчий.

Функції інформаційного компонента:

- створення централізованої бази даних із доказами злочинів (свідчення, відео, фото, дані розвідки тощо);
- розроблення протоколів збирання, фіксації та аналізу доказів із застосуванням новітніх технологій;
- залучення відкритих джерел даних, соціальних медіа та краудсорсингу;
- верифікація та перехресна перевірка доказів різними методами.

Функції правового компонента:

- аналіз та кваліфікація злочинів згідно з нормами міжнародного права;
- створення спеціальних слідчих груп та органів для розслідування злочинів;
- розроблення процесуальних механізмів для переслідування винних на національному та міжнародному рівнях;
- обґрунтування необхідності створення спеціального міжнародного трибуналу для розгляду злочину агресії.

Функції координаційного компонента:

- налагодження міжнародного співробітництва між урядами, правоохоронними органами, міжнародними організаціями;
- обмін інформацією, свідченнями, базами даних між учасниками процесу;
- узгодження стратегій та дій учасників на різних рівнях;
- залучення громадянського суспільства, медіа, експертів до процесу збирання та верифікації доказів.

Функції виконавчого компонента:

- створення механізмів для забезпечення виконання рішень міжнародних трибуналів;
- розроблення санкцій та важелів тиску на державу-агресора для дотримання рішень;
- залучення міжнародних сил до процесу притягнення до відповідальності та покарання винних.

Запропонована комплексна інформаційно-правова модель може стати одним з ефективних механізмів притягнення російської федерації до юридичної відповідальності за масштабні порушення норм міжнародного права, вчинені під час її неспровокованої збройної агресії проти України.

Висновки

Притягнення росії до відповідальності за воєнні злочини, злочини проти людяності та акт агресії проти України є надзвичайно важливим для відновлення справедливості, захисту прав людини, зміцнення міжнародного правопорядку та недопущення безкарності. Широка нормативно-правова база міжнародного гуманітарного права, яка гарантує невідворотність покарання за воєнні злочини, на практиці реалізації стикається з багатьма перешкодами політичного, процесуального та виконавчого характеру.

У статті здійснено комплексний аналіз проблеми та запропоновано новий підхід для виконання завдання притягнення росії до відповідальності відповідно до норм міжнародного права. Розглянуто правові механізми та процедури для притягнення держави-агресора до відповідальності за воєнні злочини проти України на національному та міжнародному рівнях. Висвітлено роль МКС та ЄСПЛ у розслідуванні російських воєнних злочинів та переслідуванні воєнних злочинців. Досліджено різні види можливої відповідальності росії: кримінальну відповідальність, відповідальність держави, притягнення до відповідальності через санкції, відповідальність перед міжнародними організаціями, персональну відповідальність. Проаналізовано потенційні перешкоди, які можуть виникнути, та ризики уникнення росією відповідальності.

Уперше запропоновано створити комплексну інформаційно-правову модель притягнення рф до відповідальності, яка включає інформаційний, правовий, координаційний та виконавчий компоненти. Запропоновано функціонал кожної зі складових поданої інформаційно-правової моделі для забезпечення невідворотності покарання держави-агресора за міжнародні злочини в Україні. Попри всі складнощі, міжнародне співтовариство має докласти максимальних зусиль для притягнення росії до відповідальності згідно з нормами міжнародного права, що матиме вирішальне значення для відновлення справедливості та зміцнення миру.

Список бібліографічних посилань: 1. Червякова О. В. Відповідальність за воєнні злочини: механізми та процеси відновлення суверенітету та безпеки України. *Форум права*. 2020. № 2 (61). С. 150–162. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.3883835>. 2. Пилипенко В. П. Воєнні злочини в статутах міжнародних кримінальних трибуналів та римському статуті міжнародного кримінального суду. *Право.UA*. 2020. № 2. С. 5–10. 3. Teremetskyi V., Zhuravlov D., Boiko V., Stratonov V., Ilchenko O., Glukh, M., Chudyk N. Organization of courts operation in Ukraine in the period of martial law: comparative and legal research. *Management and Administrative Professional Review*. 2023. Vol. 14, No. 10. Pp. 18976–18991. DOI: <https://doi.org/10.7769/gesec.v14i10.2945>. 4. Onishchenko N., Teremetskyi V., Bila V., Chechil Yu., Kostenko M. Judicial and extrajudicial proceedings to compensate for damages caused by armed conflicts: experience of Ukraine. *Lex Humana*. 2023. Vol. 15, No. 3. Pp. 522–537. 5. Батюк В. О., Дмитрів С. О. До питання організації розслідування військових злочинів. *Соціально-правові студії*. 2021. Вип. 3 (13). С. 77–87. DOI: <https://doi.org/10.32518/2617-4162-2021-3-77-87>. 6. Смирнов М. І. Спеціальний міжнародний трибунал АД НОС щодо злочину агресії Росії проти України як механізм для розслідування та притягнення до відповідальності за найтяжчий міжнародний злочин. Міжнародно-правові та юрисдикційні аспекти. *Київський часопис права*. 2023. № 1. С. 403–410. DOI: <https://doi.org/10.32782/kj/2023.1.62>. 7. Тополевський Р. Юридична відповідальність за порушення людських прав і воєнні злочини під час агресії Російської Федерації проти України: передумови та перспективи. *Право України*. 2023. № 6. С. 85–95. DOI: <https://doi.org/10.33498/louu-2023-06-085>. 8. Басиста І. В., Власова Г. П., Стратонов В. М. Перспективи та невідворотність відповідальності за вчинення воєнних злочинів, геноциду, агресії та злочинів проти людяності (діяльність спільної слідчої групи з розслідування тяжких міжнародних злочинів в Україні (ЖІГ); співробітництво із міжнародним кримінальним судом; перспективи створення міжнародного трибуналу АД НОС тощо) (продовження огляду) // *Military offenses and war crimes: background, theory and practice* : monograph / ed. by V. M. Stratonov ; ISMA University of Applied Sciences, Kherson State University. Riga, Latvia : Baltija Publishing, 2023. Pp. 25–72. DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-302-6-2>. 9. Капустіна М. В., Демидова Є. Є.,

Латиш К. В. Використання сучасних інформаційних технологій при розслідуванні воєнних злочинів. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 4. С. 544–546. <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2023-4/134>. 10. Стефанчук М. Злочини РФ в Україні: виклики притягнення винних до відповідальності // Національна асоціація адвокатів України : сайт. 15.05.2023. URL: <https://unba.org.ua/publications/8055-zlochiny-rf-v-ukraini-vikliki-prityagnennya-vinnih-do-vidpovidal-nosti.html> (дата звернення: 06.05.2024).

Надійшла до редколегії 11.05.2024

Прийнята до опублікування 15.06.2024

Kovalchuk O. Ya. Guaranteeing russia's responsibility for war crimes in Ukraine: the information and legal aspect

The article examines the issue of bringing russia to justice for mass war crimes, crimes against humanity and acts of aggression committed during the full-scale invasion of Ukraine. The purpose of the work is to analyse the available legal instruments, to formulate a comprehensive approach to solving this problem and to search for effective information and legal mechanisms to ensure the inevitability of russia's punishment under international law.

The research methodology is based on a systematic analysis of current international legal norms and procedures in the field of international humanitarian law. The relevance of the work is due to the unprecedented scale of war crimes committed by russia in Ukraine and the need to bring the perpetrators to justice in order to restore justice. The scientific novelty is that for the first time a comprehensive information and legal model for prosecuting and bringing to justice the aggressor state for war crimes is proposed.

The paper analyses the current legal mechanisms for bringing Russia to justice for war crimes committed in Ukraine at the national and international levels. The practical role of the key institutions – the International Criminal Court and the European Court of Human Rights – in ensuring the inevitability of punishment for the russian federation is considered. Potential opportunities for russia to avoid responsibility are identified. The article proposes an information and legal model for the effective prosecution and bringing russia to justice for its act of aggression against Ukraine.

The results obtained can be applied in the field of international criminal law and ensure compliance with international humanitarian law norms. The practical significance lies in the formation of a basis for specific actions by the international community to hold russia accountable for crimes in Ukraine.

Despite all the difficulties, the international community should make every effort to bring the russian federation to justice in accordance with international law. The proposed information and legal model can be one of the effective tools to achieve this goal.

Key words: war crimes, international justice, information and legal model, russia's war in Ukraine, European Court of Human Rights, International Criminal Court, legal norms, evidence, criminal liability, justice.

